

TEMPS ERA TEMPS

Jordi Angelats, els darrers catalanistes

La passada setmana moria Jordi Angelats Ballonga als 89 anys, persona molt coneguda i popular a Tortosa per la seua plural i intensa activitat als àmbits esportiu, social, musical i cultural, però especialment per la seua afició sardanista. Fa just dos anys, abans de la pandèmia, acudia tots els dilluns a la plaça d'Alfonso a ballar sardanes en acabar l'acte d'adhesió als catalans presoners i exiliats per la repressió de l'Estat espanyol.

Josep Bayerri Raga,
periodista

Quan es va acabar la Guerra, estic parlant de la dècada dels quaranta i principis dels cinquanta, va haver-hi una dura repressió cultural i també física contra qualsevol signe d'identitat catalana. La parla, la senyera, les cançons populars, les concentracions familiars i els aplecs festius, les lletres impreses, tot fou prohibit i perseguit. A les escoles, que els escolars amics parlessin en català suposava un càstig. Jo recordo, al meu col·legi, que els professors, al pati, parlaven en castellà solament quan estàvem sols, i privadament usaven la seua llengua, que era la meua. Aquesta prohibició arribava fins i tot al culte religiós. Només el canonge Manyà gosava fer una missa en català, al reduït, gairebé secret, de la capelleta de Montserrat. Els membres de la classe social dominant, molts dels quals als anys setanta es van apuntar a Convergència i fins i tot van arribar a manar, parlaven en castellà públicament i també en privat, perquè "...hace mas fino". Solament se'n salvava la sardana,

perquè els rectors de les parròquies l'estimulaven enfront del "ball agarrat", que era considerat pecaminós. Les ballades de sardanes davant l'església del Roser i al Patronat aplegaven molts de joves.

En aquest context, però, hi havia gent irreductible que amb extrema prudència intentaven recuperar tot allò que suposés mantenir la identitat catalana. Entre els de primera hora hi havia la família Angelats. El pare, Joan Angelats Serra, ja havia fundat (1934) la coral Cantaires de l'Ebre, amb l'esperit solidari, obrerista i catalanista de les corals claverianes, a una certa distància de l'Orfeó Tortosí (1905) de Joan Moreira, amb un tarannà més tortosinista i activitat plural vinculada a l'Ateneu de Tortosa. El 1957 els Angelats es van separar i van fundar una nova coral, Cantaires del Delta, tot i que 15 anys després (1973) es fusionarien en l'actual Cantaires de l'Ebre-Delta.

El mateix Angelats (pare) fou l'impulsor (1945) del Foment de la Sardana, de què seria president Agustí Panisello Andreu. Va durar poc temps, perquè plegaria quatre anys després, tot i que el 1964 es refundaria, amb Fidel Serres Janini, com a president, i amb mi com

a secretari, aquesta vegada amb la segona generació catalanista de postguerra, entre els quals, Jordi Angelats Ballonga, els germans Josep Maria i Jordi Brull Martínez, Joan Beltran, Tomas Carot, Antoni Ferrando i Rafel Panisello. L'any següent arrancaria la colla sardanista Flors que Neixen, que participaria en molts de concursos. El 1965 se celebraria per primera i única vegada un aplec sardanista a Tortosa, i el mateix any, el programa radiofònic *La Veu de la Tenora*, per Ràdio Tortosa.

A banda de la sardana, sorgí un reduït grup de gent que apostava per la catalanitat, com el mestre Martínez Sola a Jesús, el matrimoni Jesús Rodés i Neus Gracia, impulsora de l'ensenyament del català, els germans Ingla a Amposta i la Ràpita, el metge Maymo, a l'Aldea, el pintor Pallarès, a Perelló, entre altres que ara no recordo, amb el referent de mossèn Manyà. El 1961 se celebrà, a l'església de Sant Domènec de Tortosa la V Assemblea d'Estudis Comarcals, de la qual fou impulsor i organitzador Jesús Massip, i per primera vegada s'editaren documents en català. Hi seguïren (1968) la constitució de la Comissió per celebrar el cente-

Foren pocs els tortosins que fins a la mort del dictador van mantenir encesa la flama del catalanisme, entre els quals, els Angelats, amb els germans Jordi i Paquita, professora de piano.

nari del naixement del filòleg Pompeu Fabra, com a resultat de les sessions, a través de la qual se celebraren els primers cursos de català al local dels Cantaires, i el 1971 es constituïria la delegació d'Òmnium Cultural, amb Joan Martí com a president i Ramon Miravall, de secretari.

El mateix 1968 la manresana Montserrat Montaña, esposa de Jordi Angelats, i Pili Monclús crearen la secció de bàsquet femení del Cantaires que, anys després, amb Jordi Angelats al capdavant, aconseguiria notables èxits, entre 1985 i 1989. Això, però, és ja una altra història. ■